

Марко Вікторія Юрївна

Викладач кафедри методики викладання іноземних мов
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

СПІЛЬНОТНИЙ ХАРАКТЕР НЕДІЛЬНОЇ ШКОЛИ ЯК ФАКТОР ДУХОВНОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ

У своєму розвитку педагогіка пройшла такий шлях: народна педагогіка – духовна педагогіка – світська педагогіка. Саме при переході від духовної до світської відбувся занепад духовного компоненту виховання, девальвація духовних цінностей. Єдиним виходом із цієї ситуації на думку великих мужів педагогіки та Отців Церкви став релігійно-моральний принцип виховання, який об'єднав би всі педагогічні ідеї у своєрідну систему [1, с.15]

На потребу відродження духовності та інтелігентності як основного пріоритету сучасної української освіти вказує О.Вишневський [2, с.21] Він зазначає, що школа повинна повернутись обличчям «до джерел духовності, до всього, що робить нашу працю, наше життя одухотвореним, освітленим вірою з надією. Оскільки Церква є головним джерелом духовності, то її співпраця з школою видається не тільки можливою, але й необхідною» [2, с.21] Духовна освіта позитивно впливає на загальний моральний стан українського суспільства, оскільки базується на християнській моралі.

Із швидкою християнізацією суспільства зростає потреба у створенні християнських шкіл. Почали виникати перші недільні школи. Це були перші християнські навчально-виховні заклади, народні школи, «школи життя». Їх метою було ознайомлення з християнським вченням, навчання християнському способу життя і виховання на найкращих його традиціях [1, с.15] Згодом почали з'являтися і християнські загально-освітні навчальні заклади – католицькі школи. Створивши

свою систему виховання християнство заклало серйозний фундамент для розвитку власної оригінальної педагогічної теорії [1, с.16-17]

У наш час християнські школи: недільні (парохіальні) і католицькі – це навчально-виховні осередки, які найбільше сприяють духовному вихованню дитини, її цілісній формації. Слід зазначити, що термін "недільна школа" є умовним і не означає буквально школу, заняття в якій відбуваються тільки по неділях. Це поняття головним чином застосовується до шкіл, точніше, до системи освіти, в якій домінуючою є духовна складова, тобто центральною віссю якої є Закон Божий, мораль і високі християнські ідеали, а всі інші предмети, які також можуть викладатися в її рамках, є прикладними, похідними від цих основоположних. Та найголовніше, на чому стоїть освіта в недільних школах - це пріоритет духовних законів над фізичними. В християнській освіті мораль є не просто корисним додатком до науки, - вона визначає сам устрій фізичного світу і безпосередньо впливає на нього, а отже є законотворчою силою [14].

Про необхідність розвитку недільних шкіл вказували у своїх працях Н. Ващенко, М.Витівський, О.Вишневський, Ю. Дзерович, Б.Єржабкова, С.Мудрий, М.І.Пирогов, К.Д.Ушинський, Ф.Фребель, А.Шептицький та інші. Церква завжди пристосовує свої засоби до потреб і умов людства. Вона засновує школи, які вважає необхідними засобами формації цілісної людини, оскільки вони є центром, у якому розвивається і поєднується особлива концепція світу, людини й історії [9, п.8].

Католицька школа є школою для особи і школою осіб. Вона спрямована на формування особи в інтегральній єдності з її буттям, використовуючи знаряддя навчання і виховання. Особи залучаються в динамічні міжособистісні відносини, які формують і оживляють шкільну спільноту, де формуються цінності, інтереси, лінії думок, джерела натхнення і моделі життя [13, п.13-14].

Атмосфера християнської школи визначається як взаємодія різних компонентів, які співдіють один з одним в такий спосіб, щоб створювати сприятливі умови для процесу формації. Елементами шкільної атмосфери є особи, місце, час, відносини, навчально-виховний процес і багато інших діяльностей [12, п.24]. Вони творять атмосферу школи, наповнену євангельським духом.

Християнська спільнота є взірцем солідарності у суспільстві. Вона є реальним місцем свідчення віри, піклується вихованням своїх членів, приймає їх як Божа родина, стаючи живим і постійним середовищем зростання віри [7, с.14]. У ній важливими є дві первинні духовні сили: схильність до наслідування та любов. Щодо любові то вона має характеризуватися як цінність, яка виражає готовність людини до самопожертви, визнання відповідальності один за одного. Такій спільноті

притаманні відкритість, щиросердечність і вміння прислухатися до Бога, до всесвіту, до потреб інших людей у спільноті [4, 96]. Така спільнота стає осередком життя, де є одне серце, одна душа і один дух. Вона об'єднує різних людей, однак вони живуть одною надією та одною любов'ю. Ця любов базується на любові до Христа і саме це створює особливу атмосферу радості і сердечності [4, 97].

Для учнів атмосфера шкільної спільноти має стати на зразок родинної [12, п.27]. Як зазначає Іван Павло II, у школі повинен панувати клімат приятного і відкритого діалогу, дружби і взаємоповаги. У такий спосіб школа стане «кузнем суспільних чеснот і патріотизму» [8, 251]. «Бо ж спільнота – це основний вплив на дитину, основне середовище, у якому вона вчиться віри і переймає досвід інших людей у вірі, і яке є фундаментом для її подальшого життєвого становлення» [3, 12].

Спільнота є в серці християнської освіти не тільки як концепція, яка пропонується школою, але як реальність, якою живеться. У найбільшому християнському розумінні спільнота є участю в житті Пресвятої Трійці. Учні навчаються розуміти і цінувати спільноту настільки, наскільки вони досвідчують любов, довіру і лояльність у цій спільноті і освітніх програмах, де вони вчать сприймати всіх людей як братів і сестер, створених Богом і відкуплених Христом. Шкільна спільнота навчає учнів і підготує їх до великої спільноти, якою є Церква [11, п.22].

Духовність спільноти виражається у здатності «думати про наших братів і сестер у Христі як членів Містичного Тіла» і як «тих, які є частиною мене», а також «здатності робити місце у християнській спільноті для дарів Св. Духа». Духовність спільноти повинна стати живим диханням освітньої спільноти [13, 16].

Учні та педагоги повинні відчувати у такій школі атмосферу щирої поваги і сердечності; це має бути місце, у якому між усіма педагогами формуються справжні людські відносини. Священники, богопосвячені особи, миряни, кожен, зберігаючи свою особливу ідентичність покликання, повинен цілковито інтегрувати в освітню спільноту; і кожного з них слід вважати за рівноправного члена цієї спільноти [11, п.77]. «Кожен вкладає особливий дар свого покликання для створення родини, яка підтримується любов'ю і духом блаженств» [13, п.38].

Важливе місце у шкільній спільноті займають богопосвячені особи. Присвячуючи себе до праці у такій спільноті, вони будують оточення, вкорінене у євангельських чеснотах правди і любові [10, п.41]. Їх присутність надихає, спонукає до створення духовної атмосфери, ініціює зусилля дітей та передбачає перспективу [3, с.13]

Спільність віри, яка панує у недільній школі, є найглибшим об'єднуючим

чинником, який дає можливість пережити духовну близькість і потребу одне в одному. Дружні взаємні стосунки між педагогами створюють атмосферу людських відносин, яка необхідна для позитивної та сприятливої для духовного виховання атмосфери в школі. Такі відносини є також найбільш оптимальними для виявлення кожним з вихователів усіх своїх можливостей і максимальної реалізації особистого життєвого покликання.

I.Боско у своїй превентивній системі виховання відводить велику роль школи у творенні родинної атмосфери, в якій має панувати сердечність, настрої домашньої безпосередності та безцеремонності, без чого не можливий гармонійний та цілісний розвиток особистості. Для цього вихователі повинні якнайбільше уподібнитися до батьків [5, с.29-30]. Вчитель, який бере за зразок постать батька, зуміє створити атмосферу родинної сердечності [5, с.33].

Родинну атмосферу у школі творить також присутність батьків, які є головними вихователями своїх дітей. Як зазначає А.Шептицький, подальше навчання і виховання дітей у школі залежить, в якій сімейній «школі» вони перебували [6, с.70]. Отже вплив сімейного виховання має свій відбиток у шкільній «родині». Присутність батьків робить шкільну спільноту більш живою і ясною [13, п.48].

Отже духовне виховання дитини у недільній школі повинно розглядатися як спільне зусилля: дітей, батьків, вчителів, богопосвячених осіб. Це зусилля спрямоване на творення атмосфери, що продовжує і розширює рамки сім'ї, яка має найбільш безпосередній і тривалий вплив на духовний розвиток дитини. Без залучення батьків, відповідної програми, священика та вчителя не можливо досягти успіху у цій справі [3, с.12-13].

Література

1. Витівський М. Християнське виховання і навчання дітей. Порадник для батьків, вихователів, учителів-катехитів. – Трускавець, 2001. –136 с.
2. Вишневський О.І., Кобрій О.М., Чепіль М.М. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій /За ред. О.Вишневського. – Дрогобич: Відродження, 2001. – 268 с.
3. Вступ до Катехитичної серії «З нами Бог». – Львів: «Свічадо», 1998. – 44 с.
4. Дучак Р. Християнська спільнота як взірць солідарності в суспільстві // IX всеукраїнська науково-практична конференція «Гідність, солідарність, субсидіарність: до громадського суспільства в Україні» (10-11 березня 2006р.) – Львів, 2007. –160 с.
5. Рудницька М. Св.Іван Боско - педагог молоді. Виховна «запобіжна система» оо.Салезіян. – Льві: «Дон Боско», 2007. – 72 с.

6. Слідами Митрополита. Методичний посібник для проведення заходів, присвячених року Митрополита Андрея. – Львів, 2001. – 70 с.
7. II Ватиканський Собор. Декрет про місійну діяльність Церкви *Ad gentes* (7 грудня 1965 р.)
8. Wybrane elementy wychowania chrescijanskiego wedlug Jana Pawla II. Rola szkoly i wychowawcy w procesie wychowania // *Pedagogia Jana Pawla II w XXI wieku. Teoria i praktyka* / pod red. prof. zw. dr hab. N. Nyczkało. – Stalowa Wola, 2008.
9. Congregation for Catholic Education. *The Catholic School* (March 19, 1977), 1977.
10. Congregation for Catholic Education. *Consecrated Persons and their Mission in schools* (October 28, 2002), 2002.
11. Congregation for Catholic Education. *Lay Catholics in Schools: Witnesses to Faith* (October 15, 1982), 1982.
12. Congregation for Catholic Education. *The Religious Dimension of Education in a Catholic School* (April 7, 1988), 1988.
13. Congregation for Catholic Education. *A Shared Mission between Consecrated Persons and the Lay Faithful* (September 8, 2007), 2007.
14. Історія недільних шкіл в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.chado-bozhe.com.ua/article/history.